

## **FoU og overskuddsflytting i Norge – en empirisk analyse**

*av Rasmus Møller og Erlend Andreas Nordal, begge Master i økonomi og administrasjon fra NHH i 2012*

*Tidligere studier har vist at flernasjonale foretak har lavere overskudd enn nasjonale foretak. Dette har vært knyttet til at flernasjonale foretak har mulighet for å flytte overskudd til lavskatteland ved å manipulere sine internpriser. Selskaper som handler mye i immaterielle eiendeler vil ha større mulighet for å manipulere internprisene enn andre selskaper. Vi gjør et første forsøk på å undersøke betydningen av dette empirisk ved å se på profitabiliteten til selskaper som investerer mye i forskning og utvikling. Vi finner en viss støtte for at slike selskaper har lavere overskudd enn det man vil forvente ut fra deres øvrige karakteristika, men funnene er lite robuste i forhold til endringer i utvalgsriterier og valg av kontrollvariabler.*

Tidligere studier har vist at flernasjonale selskaper har lavere profitabilitet enn sammenlignbare nasjonale selskaper. Vi har tatt utgangspunkt i denne litteraturen og utforsket betydningen av immaterielle investeringer – nærmere avgrenset til investeringer i FoU. Datamaterialet som er benyttet i studien kommer fra SSB og Brønnøysundregisteret og dekker perioden 2001-2007. Hypotesen som ligger til grunn for analysene våre er at FoU-aktive flernasjonale foretak har bedre muligheter til å flytte overskudd enn andre flernasjonale foretak. Dette er fordi FoU-aktivitet er tett relatert til immaterielle eiendeler og firmaspesifikke, konserninterne transaksjoner. Det er vanskelig for skattemyndigheter å kontrollere om prisen på slike transaksjoner er fastsatt etter «armlengdeprinsippet». Derfor er det naturlig å anta at bedrifter med stort omfang av slike transaksjoner kan flytte overskudd med lav oppdagelsesrisiko.

For å få en oversikt over FoU i Norge og for å finne ut hvor potensialet for overskuddsflytting er størst har vi utført en deskriptiv analyse. I analysen har vi blant annet sett grundig på FoU-aktivitet og konserninterne, utenlandske FoU-transaksjoner. De flernasjonale selskapene har høyest FoU-aktivitet, men FoU-intensiteten, dvs. forholdet mellom FoU-investeringer og omsetning, er tilnærmet lik i de nasjonale og flernasjonale selskapene. Vi finner imidlertid at norske flernasjonale selskapene har større FoU-investeringer enn utenlandske selskaper. Vi finner også at norske multinasjonale selskaper er de som selger mest FoU til enheter i eget konsern, mens utenlandske selskaper er de som kjøper mest FoU fra enheter i eget konsern. Siden både kjøps- og salgstransaksjoner kan brukes til overskuddsflytting er det vanskelig å si hvor potensialet for overskuddsflytting er størst.

Ved inndeling i bransjer kan det se ut som det er størst potensial for overskuddsflytting i IT- og tjenestebansjen. Selskapene i disse bransjene har relativt høy FoU-aktivitet i tillegg til å være de selskapene som i gjennomsnitt har størst interne FoU transaksjoner med utlandet. I våre regresjonsanalyser finner vi imidlertid ikke resultater som tyder på at overskuddsflytting er mer utbredt i disse to bransjene enn i andre.

Analysene våre av overskuddsflytting i Norge er basert på arbeidet til Balsvik, Jensen, Møen og Tropina (SNF R11/2009). I vår replikasjon av rapportens kapittel 5 utvider vi utvalget med nye årganger og får i stor grad sammenfallende resultater. Vi finner altså at flernasjonale selskaper har signifikant lavere profitabilitet enn norske selskaper, og at selskaper som blir flernasjonale får redusert profitabilitet. Dette er konsistent med at flernasjonale foretak flytter overskudd.

Når vi utvider analysen og inkluderer variabler for FoU finner vi i hovedspesifikasjonen vår at flernasjonale bedrifter har signifikant lavere profitabilitet i år hvor de er FoU-aktive i forhold til i år hvor de ikke har FoU-aktivitet. Tilsvarende er også profitabiliteten til FoU-aktive foretak lavere i år hvor de er flernasjonale enn i år hvor de er nasjonale. Resultatene er altså konsistente med hypotesen vår om at FoU-aktive flernasjonale bedrifter flytter mer overskudd enn andre flernasjonale foretak. I robusthetstester viser det seg imidlertid at resultatene i stor grad avhenger av de eksakte forutsetninger som er gjort i forhold til utvalgsavgrensning og variabelkonstruksjon. Vi finner altså ikke generell støtte for at FoU-aktive selskaper flytter mer overskudd enn andre flernasjonale selskaper. Det er imidlertid ikke det samme som å påstå at hypotesen vår er feilaktig. Metoden vi har benyttet er indirekte og det kan derfor være støy i data som fører til at vi ikke finner sammenhenger mellom overskuddsflytting og FoU. Vi har heller ikke kontrollert for konsernstruktur og beskatning. Videre er trolig ikke datakvaliteten optimal og det er vanskelig å vite hvilken tidsprofil effekten av FoU-investeringene har på overskudd og mulighetene for overskuddsflytting.

Dersom de observerte profittforskjellene mellom flernasjonale og nasjonale selskaper skyldes internprising, finnes det også en alternativ forklaring på resultatene våre. Det kan tenkes at også flernasjonale selskaper uten FoU-aktivitet har tilstrekkelig gode muligheter til å flytte overskudd med lav oppdagelsesrisiko slik at det ikke eksisterer vesentlige profitabilitetsforskjeller mellom FoU-aktive og ikke FoU-aktive flernasjonale foretak.